

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 11.107.01 Донецького державного
університету управління, доктору
наук з державного управління,
професору Токареві В.І.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента **Долота Володимира Денисовича** на дисертаційну роботу **Вовк Світлани Михайлівни** на тему «Механізми державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я», представлену до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління, подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 11.107.01 Донецького державного університету управління

Ступінь актуальності обраної теми дослідження

Сфера охорони здоров'я України складна, багаторівнева й розгалужена структура. Вона постійно знаходиться у стані трансформаційних змін, формуючи нові підходи до управління, як у державному секторі, так і у приватному. Процеси перерозподілу соціальної відповідальності за здоров'я населення в нашій країні, неоднозначно впливають на рівень соціальних практик та стратегій поведінки, ціннісних орієнтаціях громадян. Інтеграційно-розвиваючий потенціал здоров'язберігаючої політики не реалізується в повній мірі, як важливий ресурс перетворень.

Аналіз вітчизняних та закордонних наукових джерел, аналітичних доповідей та звітів, у тому числі міжнародних організацій, інформаційні матеріали Кабінету Міністрів України про стан ресурсного забезпечення галузі та невідкладні заходи його поліпшення, матеріали Міністерства охорони здоров'я щодо ходу реформування, свідчать, що існуючий рівень державних механізмів управління охороною здоров'я України виявився неадекватним до сучасних трансформацій і потребує якісно нових підходів до управління системою лікувальних закладів, які б відповідали сучасним умовам розвитку.

Актуальність наукового обґрунтування вирішення проблеми системних змін механізмів державного управління сучасною сферою охорони здоров'я потребує єдиного системного підходу, який має відповідати новим видам державно-управлінських взаємодій серед медичних організацій всіх форм власності, вибудовувати сучасну мережеву структуру управління галуззю на тлі вже сформованої моделі управління.

Отже, обрана дисертантом тема дослідження є актуальною, державне управління системними змінами у сфері охорони здоров'я потребує наукового обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій, що можуть бути використані на національному, регіональному та місцевому рівнях організації

медичної галузі для підвищення ефективності та якості надання медичної допомоги з збереженням здоров'я населення країни.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором, відповідають вимогам до дисертаційних досліджень. Наукова проблема, розв'язанню якої присвячена дисертація, розкрита комплексно та ґрунтовно; здійснено глибокий аналіз наукового, експертно-фахового, публічного дискурсу щодо досліджуваних питань, у тексті роботи забезпечено внутрішній зв'язок, а висновки й рекомендації логічно пов'язані із результатами наукового аналізу; зміст роботи та наукових публікацій автора за темою дисертаційного дослідження засвідчує належний та достатній рівень обґрунтованості отриманих наукових результатів та вказують на їх безумовну достовірність.

Відповідно до мети дослідження – теоретико-методологічних засад визначення механізмів державного управління, які детермінують системні зміни у сфері охорони здоров'я України, розроблені методики оцінювання результатів ефективного розвитку механізмів державного управління медичними установами – дисертантом було поставлено та послідовно вирішено 10 завдань.

Обґрунтованість основних положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних наукових методів, які є усталеними в сучасній науці державного управління та забезпечують отримання достовірних наукових результатів. Зокрема, теоретичні: абстрагування, конкретизації та узагальнення теоретичних положень у наукових джерелах; факторного аналізу; термінологічного аналізу; порівняльно-зіставний метод; типологізації; метод моделювання; гіпотетико-дедуктивний; прогностичного аналізу; емпіричні: спостереження; порівняння; узагальнення та вимірювання; математичної статистики: кількісного аналізу, критеріального аналізу.

Сформульовані С. М. Вовк наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, підтвердженими аналізом наукових джерел, чинної нормативно-правової бази. Іншими додатковими джерелами, зокрема інтернет-ресурсами. Загалом, під час написання роботи здобувачем використано – 480 найменувань наукових джерел, із них 85 – іноземними мовами.

Емпіричною базою дослідження стали особисті дослідження здобувача, результати яких були оприлюднені у наукових публікаціях автора.

Висновки за кожним з наукової роботи та загальні висновки аргументовані й підтверджені посиланнями на документи та наукові праці, в тому числі й авторські. З точки зору логіки дослідження та обґрунтованості висновків важливим є внутрішній зв'язок між розділами дисертації.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Обґрунтованість і достовірність наукових результатів, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та авторефераті, ґрунтуються на науковій методології й застосуванні сучасних прийомів проведення досліджень

з державного управління, узагальненні поглядів та ідей провідних українських і зарубіжних учених.

До результатів, що мають наукову новизну, можна віднести, насамперед, такі:

- науково обґрунтовано концепцію системної трансформації механізмів державного управління у сфері охорони здоров'я в Україні, в якій визначено принципи, засоби, механізми трансформацій, спрямовані на реалізацію основної функції держави у сфері охорони здоров'я – збереження та зміцнення здоров'я, подовження тривалості життя і забезпечення активності і працездатності громадян (стор. 342-350);

- аргументовано доцільність введення у науковий обіг та введено поняття «ефект конкуренції у системі охорони здоров'я», що розглядається як механізм державно-управлінського впливу, який базується на цінності (здоров'я людини) та орієнтований на результат – якісну медичну послугу або надану допомогу, отриманих у розрахунку на кожен вкладену гривню (стор. 155 – 157);

- розроблено кластерну модель механізмів державного управління захистом здоров'я здорового і працюючого населення України, що передбачає взаємодію сукупності компонентів соціального захисту населення, організації медичного захисту населення, екологічного та санітарно-гігієнічного захисту населення, організації праці і забезпечення зайнятості населення (стор. 368-370);

- розроблено методику оцінювання медичними установами результатів ефективного державного управління в умовах системних змін через сукупність процедур та правил, що регламентують взаємодію партнерів на медичному ринку здоров'я України (стор. 394-399);

- запропоновано моделювання системних змін у сфері охорони здоров'я, який передбачає узгодженість дій суб'єктів державного управління; взаємодію активних агентів у державному та приватному секторах; генерацію економічних механізмів управління лікувальними закладами в умовах існуючих і можливих ризиків.

У дисертаційній роботі дістали подальшого розвитку теоретичні аспекти проблеми механізмів державного управління у сфері охорони здоров'я та його понятійно-категорійний апарат шляхом доповнення дефініціями таких понять: «державне управління системними змінами в сфері охорони здоров'я» (стор.89-90); «роздержавлення медичної власності» (стор.213-214); наукове знання про тенденції модернізації систем охорони здоров'я у зарубіжних країнах та моделі надання медичних послуг (стор.166-183).

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

За результатами дисертаційного дослідження здобувачем опубліковано 39 наукових праць, зокрема: 1 одноосібна монографія, 3 монографії у співавторстві, 18 статей у наукових фахових виданнях України та інших держав за напрямом наукового дослідження (8 – у виданнях іноземних держав і України, які включені до міжнародних наукометричних баз; 3 – електронні фахові видання, 7 – фахових наукових робіт у співавторстві); 5 – статей в інших

фахових виданнях; 11 – тез за матеріалами науково-практичних конференцій, у тому числі 3 міжнародні та 4 у співавторстві.

Кількість, обсяг, зміст та географія представлених друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора наук і надають авторові право публічного захисту дисертації.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та відповідності встановленим вимогам

Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, зокрема таким положенням: теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління: категорії, закономірності, принципи, методи, концепції, моделі, системи, класифікація; цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку як чинники формування та функціонування механізмів державного управління; організаційний, правовий, ресурсний та інші види механізмів державного управління; формування та реалізація державної політики у сферах державного, регіонального та галузевого управління й інших сферах суспільного життя; цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя; державне управління на засадах сучасних моделей якості діяльності; механізми державного управління окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення.

Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків за розділами, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 480 джерел. Робота також включає таблиці, рисунки, додатки. Її структура логічно побудована і сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань.

Аналіз змісту автореферату та дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами. Оформлення дисертації та автореферату виконано згідно вимогам Міністерства освіти і науки України та не викликає зауважень. Ознайомлення з текстом автореферату дозволяє констатувати, що його зміст у повній мірі відображає основні положення і висновки дисертації та не містить зайвої інформації.

Важливість для науки та практики одержаних автором дисертації результатів.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Донецького державного університету управління за темою: «Теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях в різних сферах суспільного життя» (номер державної реєстрації 0110U002889, 2015-2018 рр.), в якій автор як виконавець здійснила аналіз наукових поглядів щодо сучасних механізмів державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я; дослідила особливості стану громадського здоров'я України;

визначила передумови поліпшення стану загального здоров'я населення країни; конкретизувала науково-методологічні підходи до розвитку механізмів концесійних угод у державно-приватному партнерстві; розробила кластерну модель механізмів державного управління захистом здоров'я здорових і працюючого населення України.

Основні ідеї та висновки мають теоретичне та практичне значення, розширюють наукові уявлення про механізми державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я. Результати дослідження знайшли впровадження в діяльності органів державної влади сфери охорони здоров'я на регіональному та місцевому рівнях, у науково-прикладних дослідженнях, а також в аналітичній практиці.

Матеріали дисертаційної роботи можуть використовуватись у роботі департаментів охорони здоров'я та медичних закладів, що створюють належні умови для надання ефективної та якісної медичної допомоги: у практичній роботі медичних установ оцінювання результатів ефективного державного управління в умовах системних змін через сукупність процедур та правил, що регламентують взаємодію партнерів на медичному ринку здоров'я України, а також – під час написання підручників, посібників, навчально-методичної літератури.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертації потрібно відмітити, що робота не позбавлена певних недоліків. Мають місце окремі неточності та дискусійні положення, які потребують більш детального опрацювання і публічного обговорення. Серед них слід назвати такі:

1. Зважаючи на важливість реформи сфери охорони здоров'я та перспективу посилення її ролі на ринку загального здоров'я, на наш погляд, було б концептуально важливо розкрити її нинішню та майбутню роль в державному управлінні сферою охорони здоров'я, детальніше показати розподіл функцій між секторами управління національною системою охорони здоров'я України.

2. У другому розділі роботи автором здійснено дослідження демографічного становища в Україні, визначено що це є фактором системних змін у сфері охорони здоров'я (стор. 118-144). Проте це лише побіжно описано в авторефераті дисертації. Питання особливостей демографічних змін, визначення головних факторів системних змін які грають провідну роль щодо негативних наслідків у стані здоров'я населення їх різноманітність, зорієнтованість на конкретних проблемах категорій населення, можливості використання зарубіжного досвіду тощо були залишені поза увагою.

3. Недостатньо уваги приділено питанням забезпечення інноваційної спрямованості структурних перетворень з огляду на сьогоднішній кризовий стан матеріально-технічної бази, зношеності основних фондів лікарень, враховуючи задачу переходу до інноваційної моделі розвитку галузі.

4. Безумовно, позитивним аспектом дисертації є процес моделювання системних змін системи охорони здоров'я, який передбачає узгодженість дій суб'єктів державного управління; взаємодію активних агентів у державному та

приватному секторах; генерацію економічних механізмів управління лікувальними закладами в умовах існуючих і можливих ризиків. Однак хотілось, щоб цей процес було опрацьовано на практиці.

5. При дослідженні теоретичних засад регулювання системи трансформацій варто було б докладніше розглянути поняття механізму та його елементів, проаналізувати сучасні наукові погляди на це питання. Автор обмежився тільки наведенням загального поняття механізму (с. 88-90) та його складових.

Проте, означені зауваження в цілому не впливають на результативність, завершеність та загальну позитивну оцінку виконання дисертаційної роботи, а також не знижують наукової та практичної цінності отриманих результатів, які є обґрунтованими і достовірними.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника

Дисертаційна робота Вовк Світлани Михайлівни на тему «Механізми державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я» є завершеною науковою працею, в якій містяться нові науково-обґрунтовані результати в галузі державного управління. Проведене дослідження забезпечило досягнення поставленої мети та завдань, а апробація та використання результатів дослідження підтвердили їх достовірність та обґрунтованість.

Науковий рівень дисертаційного дослідження – високий, виклад отриманих результатів – логічний і послідовний. Автором доведено практичну значимість отриманих результатів дослідження, які є доступними для сприйняття. Зміст автореферату адекватно відображає результати, представлені в основному змісті роботи. В опублікованих працях Вовк С.М. в повній мірі відображені основні положення дисертації.

Загалом дисертаційна робота є актуальною, має наукову та практичну цінність, її обсяг та оформлення відповідають вимогам п.10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 (зі змінами), а здобувач Вовк Світлана Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

виконавчий директор БО
«Муніципальна лікарняна
каса міста Києва»
доктор наук з державного управління



В. Д. Долот

Підпис В. Д. Долот засвічую:

Володимир Бурлака
Сотисць 5.8